

ТРЕТЯ ДІЛОВА ПОЇЗДКА
ВОЛОДИМИРА МАЗУРА В УКРАЇНУ

Вересень 1993 р.

На початку вересня 1993 р. Голова Української Народної Помочі в Америці Володимир Мазур, вже третій раз, відбув ділову поїздку в Україну. Цим разом поїздка відбулася на запрошення віце-прем'єра М. Жулинського, Голови організаційного комітету з підготовки та проведення заходів у зв'язку з 60-ми роковинами голодомору в Україні.

Як відомо, пам'ятні дні у Києві відбулися від 9-го до 12-го вересня ц.р.

Володимир Мазур є членом організаційного комітету, і він був включений у програму міжнародної наукової конференції як представник діаспори і як живий свідок геноциду. Він взяв участь також у трьох засіданнях організаційного комітету, зустрічався із рядом національних діячів в Україні та відбув поїздку до Сумщини. Про ці події говорить наш репортаж.

Відзначення 60-х роковин голодомору
в Україні 1932-1933 років

Президент України Леонід Макарович Кравчук, прислухаючись до голосу народу, своїм Указом від 19 лютого 1993 року дав ініціативу і покликав організаційний комітет для проведення Днів Скорботи і Пам'яти жертв штучного голодомору України в роках 1932-1933-х.

До складу організаційного комітету, що його очолив віце-прем'єр міністр Микола Григорович Жулинський, увійшов цілий ряд працівників науки, культури, членів Академії Наук, істориків, представників робітництва і селянства зі всіх областей України. До організаційного комітету було також покликано кілька громадських працівників із діаспори. Серед них - Володимир Мазур, Головний Предсідник Української Народної Помочі і Голова Крайо-

вої Ради УККА.

Оргкомітет провів велику підготовчу роботу по проведенню заходів у зв'язку з 60-ми роковинами голодомору в Україні.

В днях 9, 10, 11 і 12 вересня відзначення голодомору проходило в столиці України – Києві. Перед Днями Скорботи і Пам'яті в Українському Домі на Хрещатику відкрилася виставка документів, фотографій і книг під заголовком: "Народна трагедія 1932-1933 років в Україні мовою документів".

9-го вересня в Українському Домі почалася міжнародна наукова конференція на тему: "Голодомор 1932-1933 років в Україні: причини і наслідки. Пленарне засідання конференції відкрив вступним словом академік Микола Жулинський. Він попросив до слова Президента України Леоніда Кравчука.

Президент України в своєму слові сказав:

"... Ми схилиємо голови перед однією з найстрахітливіших дат не тільки в нашій, а й у світовій історії – 60-ми роковинами голодомору 1932-33 років, який знекровив і спустошив нашу землю, забрав мільйони життів її безвинних дітей..."

Я цілком погоджуюсь з тим, що це була спланована акція, що це був геноцид проти власного народу, але за директивою з іншого центру..."

А Іван Драч у своєму слові сказав:

"Найстрашніше зазирати в безодню, у яку боїшся упасти. Народ хліборобів і співаків намагалися зробити народом канібалів і злодіїв – тавро 1933 року горить і досі на чолі нашого буття.

Ми чекаємо покаяння Росії Єльцина і Хасбулатова за гріхи Росії Леніна і Сталіна і ставимо за взірць вину Німеччини перед єврейством і покаяння Аденауера за вину Гітлера."

Слово Івана Драча було обвинувальним актом проти імперіалістичної Росії, проти заподіяних злочинів і проти геноциду над українським народом.

На протязі двох днів: 9-го і 10-го вересня – відбулися два пленарні засідання і два секційні засідання міжнародної наукової конференції в Києві. В часі цих засідань виступили

із словом понад 40 осіб. Серед них – академіки, історики, науковці, письменники – живі свідки геноциду.

У першому дні пленарної сесії виступив із словом Володимир Мазур – живий свідок геноциду, який прожив 50 років на чужині /в США/. Текст його слова вміщуємо у цій брошурі.

В суботу, 11-го вересня, в палаці культури "Україна" відбувся скорботний вечір пам'яті жертв голодомору в Україні. Це був свого роду символічний народний трибунал над винуватцями голоду-геноциду. На сцену вийшли із свічками змучені життям і тяжкою працею живі ще свідки геноциду. Декілька із них в своїх спогадах розповіли про жахливі події пережитих років. Далі були висвітлені уривки із фільмів про голодомор в Україні. Тисячі присутніх плакали, дивлячись на страшні епізоди тих років.

Потім відбулася прем'єра "Панахиди за померлими з голоду" – музика Є. Станковича, слова Дмитра Павличка. Грала державна симфонічна оркестра, співав мішаний хор кількістю понад 150 осіб. Ця жалібна музична частина тривала понад півтори години. Вона була хвилюючою для всіх учасників.

В неділю, 12-го вересня, на Софіївській Площі в Києві, біля пам'ятника Богдану Хмельницькому, відбувся жалібний молебень. Забувши про міжконфесійні чвари, керівники найбільших церков України відправили його разом.

Майорять над древнім майданом синьо-жовті прапори із траурними стрічками. Тисячі людей, схиливши голови, із свічками в руках слухають свого Президента. Леонід Макарович Кравчук говорить:

"Сьогодні Україна вклоняється пам'яті жертв голодомору 1933-го року. Наша думка повстає проти насильства, наруги і страшної неправди. Вже беруться за перо українські Данте і Шекспіри, щоб змалювати сталінське пекло. На цих книжках виховуватимуться нові покоління українців.

Схилиючи голови перед могилами жертв геноциду, об'єднаймося в ім'я великої мети – розбудови вільної, багатой, щасливої України!"

Від площі Св. Софії тисячі людей беруть участь у хрес-

ному ході до місця, де був збудований пам"ятний знак, з якого виросте могутній монумент – пам"ятник жертвам голодомору.

Президент спускає покривало, духовенство освячує пам"ятний знак. Біля цього знака складають вінки: Президент, Голова Верховної Ради, Голова Уряду, Голова організаційного комітету. Вінок від державної адміністрації м. Києва. А потім кладуть квіти і капсули з землею, з могил жертв голодомору – кладуть делегації всіх областей України. Кладуть до ніг бронзової матері з дитям і хліб. Хор "Боян" співає "Вічну пам"ять"...

Цими жалібними урочистостями закінчилися скорбні дні в столиці України.

У вівторок, 14-го вересня, відбулася чергова подія, пов"язана із 60-ми роковинами голодомору. Заходом і стараннями п. Богдана Федорака, члена Надзвичайної Конгресової Комісії США по дослідженню голодомору в Україні, відбулася передача архівних документів Конгресової Комісії Президії Верховної Ради України.

Делегацію Президії Верховної Ради очолював Іван Плющ. Від Конгресової Комісії делегацію очолював Богдан Федорак. Було передано десятки томів, сотні касет вартісних свідчень, дипломатичного листування.

Передаючи ці історичні документи Уряду України, Богдан Федорак зазначив, що робота Комісії почалася ще в 1985 році, з наполегливої ініціативи українців в Америці. Наслідком п"ятирічних досліджень Комісії стали висновки, що голодомор 1932-1933 років був геноцидом большевицької системи проти українського народу.

Комісія засудила дії американського уряду тих часів. Він мав достовірні інформації про події в Україні, але не вжив ніяких санкцій проти Москви. Навпаки, він визнав Советський Союз.

Іван Плющ подякував Конгресовій Комісії за проведену

велику роботу у розкритті Конгресом США цього страшного геноциду. Він заявив, що подібну комісію необхідно створити також і у Верховній Раді України.

При передачі цих документів із діаспори були присутні: проф. Джеймс Мейс, Володимир Мазур, Юрій Шимко, Борис Потапенко, Іван Олексин та інші. З державної адміністрації України були присутні: Голова організаційного комітету "Голодомор 33" Микола Жулинський, голови комісій Верховної Ради, народні депутати.

- . -

Після виступу Володимира Мазура на міжнародній конференції в Києві до слова зголосився заслужений діяч мистецтв України поет Олекса Ющенко. Він привітав свого земляка із Роменщини і побажав йому успіхів у праці для України. З цієї нагоди він написав дуже зворушливий вірш, присвячений Володимирові Мазуру і його відвідинам рідного краю.

Подорож до Роменщини /Сумська область/

Після закінчення жалібних урочистостей в Києві Володимир Мазур виїхав 15-го вересня /вдруге у цьому році/ до своїх рідних сторін - в Роменщину.

Як і першого разу, кабінет міністрів із Києва повідомив районну державну адміністрацію про приїзд їхнього земляка до м. Ромнів. Районна адміністрація примістила гостя в одному із військових готелів міста. В часі спільного обіду відбулася довша розмова В. Мазура із представником Президента на Роменський район Іваном Миколайовичем Рішняком та членом районної адміністрації Миколою Івановичем Стрижком.

Темою розмов були економічні проблеми району і області та можливості контактів промислово-господарчого світу району із промисловцями в Сполучених Штатах Америки. Голова УНПомоці обіцяв це важливе питання обговорити із консулами України в США та спільно шукати господарчих контактів, вигідних для обох сторін.

Для ознайомлення із промисловістю м. Ромен, В. Мазур, в товаристві Миколи Стрижка, відвідав цегельний завод і мав довшу розмову з його директором Іваном Федоровичем Телющенком. Один із цехів заводу виробляє українську кераміку, що дає по-важний дохід для підприємства.

На рекомендацію районної адміністрації, Голова УНПомочі відвідав також відому в цьому місті школу-інтернат ім. О.А. Деревської. Директор школи-інтернату Галина Дем"янівна Коваль розповіла гостям про історію інтернату, познайомила із його музеєм.

Потім вона представила гостя зібраним учням усіх класів. Володимир Мазур розповів шкільній дівчорі про життя і діяльність української молоді в діаспорі, зокрема в США. Він поінформував учнів, як українська молодь на чужині вивчає мову, історію і культуру свого народу, як вона гуртується в молодечих організаціях. Рекомендував, щоб інтернат нав"язав ближчі контакти із школами українознавства в діаспорі. Обіцяв допомогти українськими підручниками.

Це була тепла зустріч із поколіннями своїх внуків і правнуків. Голова УНПомочі побажав успіхів учительському колективу інтернату у вихованні повноцінного молодого покоління для української держави. Цього ж дня він, у товаристві Миколи Стрижка і Олександра Лаврика, відвідав редакцію "Роменських Вістей", мав зустріч і розмову із членами редакційної колегії цієї газети.

В селі Салогубівці

Коли Володимир Мазур в липні цього року вперше побував у своєму рідному селі - Салогубівці, - тоді була змога зустрітися лише з кількома своїми односельцями. Був тоді в службовій поїздці і Голова колективного сільсько-господарського підприємства /КСГП/ Салогубівки Олександр Петрович Лаврик. Не було тоді змоги познайомитись із ним особисто. А тепер він приїхав своїм автoм до Ромнів, щоб заізнатися із земляком і просити його знову побувати в селі.

Олександр П. Лаврик є надзвичайно енергійна і ділова людина, добрий адміністратор і практик у щоденній роботі. Має пляни і візію в розбудові підприємства і села. Він використав обідню перерву і скликав селян до клубу, на зустріч із гостем-односельцем.

"Я горжуся таким господарем", – сказав Володимир Мазур.

Гість розповів односельцям про свій життєвий шлях, життєву мандрівку від Салогубівки до Сполучених Штатів Америки. Далі він поінформував про життя української діаспори, про їхній змаг в обороні людських і національних прав, про збереження національних і культурних скарбів нашого народу на чужині. Про допомогу українському народу в його національно-визвольній боротьбі. Побажав витривалости і успіхів у побудові та закріпленні своєї держави. Дораджував спромогтися на будову своєї церкви.

Після зустрічі, яка продовжилась майже до двох годин, господарі села запросили гостя на спільний обід. Потім Олександр П. Лаврик показав гостеві чудові краєвиди села, поінформував про свої пляни у нових будовах, що притягає до села нових робітників, які є добре плачені.

Володимир Мазур побажав Голові КСП села Салогубівки успіхів у керівництві і сповнення всіх його плянів. І в п'ятницю, 17-го вересня, він повернувся до Києва.

Зустріч із національними діячами в Києві

В часі свого побуту в Києві Володимир Мазур брав участь у трьох засіданнях організаційного комітету з підготовки та проведення заходів у зв'язку із 60-ми роковинами голодомору в Україні. На цих засіданнях він висловлював думку, що комітет повинен і далі продовжувати свою працю, розкривати нові злочини, доконані московським окупантом над українським народом.

Він висловлювався також за тим, що не може бути часу завадження для поставлення під суд злочинців великого голодомору в Україні 1932-1933 років. Голова УНПомочі ствердив, що зали-

шаються і далі імена цих злочинців, якими були названі вулиці і площі в містах і селах України. В столиці і в обласних та районних центрах стоять і далі пам"ятники Леніну – творцеві "імперії зла". Організаторам геноциду не може бути місця в Українській Державі.

В часі свого побуту в Києві Володимир Мазур мав зустрічі і довшу розмову: із Головою Всесвітньої Координаційної Ради і депутатом Верховної Ради Іваном Драчем, із Віце-прем"єр міністром України Миколою Григоровичем Жулинським, з керівником юридичної служби Президента України Іваном Артемовичем Тимченком, з ветераном національно-визвольної боротьби українського народу 1940-1950 років Василем Куком, з Головою Проводу Конгресу Українських Націоналістів Славою Стецько та з цілим рядом помічників міністрів. З керівниками відділів в міністерстві закордонних справ і з депутатами Верховної Ради.

18 вересня, в суботу, Володимир Мазур вилетів до місця свого осідку в США. На летовищі в Борисполі його проводжали: Голова організаційного комітету у зв"язку з роковинами голодомору Микола Жулинський і помічник віце-прем"єр міністра Валентина Васильківська.

На протязі 10 днів побуту в Києві і в східних районах України було нав"язано багато нових контактів, особистих знайомств. Було зібрано багато матеріялу для оцінки сучасної ситуації в Українській Державі.

ВИСТУП
СВІДКА ГЕНОЦИДУ 1932-1933 РОКІВ

Вельмидостойний пане Президенте!
Шановні Члени Уряду, Члени Парляменту, Українське
Духовенство, Представники наукових, культурних, гро-
мадських установ, політичних партій і організацій!
Дорогі Земляки!

Від українського організованого світу в Сполуче-
них Штатах Америки, від Ваших земляків, - які пережили
страхіття голоду 1932-33-х років і дожили ще до наших
днів, проживши півстоліття на чужині, - я сердечно
вітаю усіх Вас - учасників Днів Скорботи і Пам"яти
Жертв Голодомору!

Вітаю тих, що були свідками цього страшного гено-
циду і вітаю тих, які знають про голодомор із переказів
своїх дідів, батьків і матерів!

Я сердечно вітаю представників дипломатичного
корпусу багатьох країн світу, вітаю членів сенатської
комісії США, які ще в часах існування "імперії зла"
відважилися, своїми доказами, сказати світу, які страшні
випробування лягли на долю українського народу в 1932-
1933 роках!

Від імени багатьох українських установ і організацій в США я сердечно дякую Президентові Української Держави Леоніду Макаровичу Кравчуку за те, що він, прислухаючись до голосу народу, своїм Указом ще від 19-го лютого ц.р. дав ініціативу і покликав організаційний комітет для проведення Днів Скорботи і Пам"яти Жертв штучного голодомору України в роках 1932-1933-х.

Дорогі Земляки!

Я був очевидцем і свідком цього злочину. Наша родина перенесла голод у двох районах: біля станції Варварівка, Бахмацького району, і в м. Ромнах.

На плантаціях цукрового буряка біля Варварівки працювали пухлі і немічні люди. Була також бригада неповнолітніх дітей, яких годували один раз в день рідкою юшкою.

Коли буряки підростали, голодні люди сусідніх сел їх викопували і їли, щоб спасти своє життя. Але охоронники на конях, батогами із залізними гайками на кінці, били немічних людей, відганяли їх від останнього порятунку...

А по вулицях міста Ромен ходили кістяки, обтянуті

землистою шкірою. Вони просили милостині. Ще жахливіші сиділи під парканами, бо вже не мали сили рухатись. Тут же багато з них і вмирало. Час від часу надїздив віз. Мерців, як дрова, кидали на повіз та їхали далі - підбирати невинні жертви режиму, що правив країною, - "где так вольно дышет человек", та де всесильний диктатор проголошував, що "жить стало лучше, стало веселее"...

У такому страшному кошмарі проходило дитинство нашого покоління. Розкуркулювали трудових селян, людей переслідували за соціальне походження. Масові заслання до сибірської тундри та азійських степів, постійні чистки, розстріли, непевність за свій завтрішній день, - це був той багаж, з яким я виїхав у вільний світ і прожив там півстоліття...

Дорогі мої земляки!

Ви перейшли земне пекло, але не легко було жити і на чужині. І хочу тут Вам сказати, що всю нашу тугу за рідним краєм ми вливали у творчу працю для України. Ми стояли на фронті боротьби за честь і свободу свого народу.

А коли говорити про штучний голодомор 1932-33-х

років, я, як його живий свідок, виступав, інформував, остерігав вільні народи проти нелюдської системи, проти комунізму, проти російського імперіялізму.

Ми за океаном відзначали 25-ту річницю, 30-ту, 40-ву і 50-ту річниці цього страшного геноциду.

І якою душевною радістю і моральним вдоволенням є той факт, що ми врешті дожили до того дня, коли вже 60-ту річницю ми вільно і свobodно можемо відзначити на рідній землі.

Ми поклоняємося тіням жертв цього страшного геноциду, згадуємо їхні муки і страждання скрізь там, де наші люди жили, терпіли і вмирали.

Українці на Батьківщині і в діаспорі не сміють забувати про ті страшні жертви, які поніс наш народ від руки безбожної влади! Ще більше ніж дотепер, у статтях, спогадах, кінофільмах ми повинні інформувати наше оточення, наших нащадків, народи світу про ці та інші страхиття, які пережив наш народ за понад 7 десятиліть.

Гідно та урочисто вшануймо тепер жертви всіх голодоморів, жертви тюрем і концтаборів, воїнів Армії УНР, воїнів ОУН і УПА, які полягли в боротьбі за визво-

лення нашого народу! Вшануймо також усіх громадян України, які впали у боротьбі із німецьким нацизмом!

І так, як немає часу задавнення для воєнних злочинців в періоді Другої світової війни, так немає часу задавнення для поставлення під суд злочинців Великого Голодомору в Україні 1932-33 років!

Дорогі Земляки!

Ми зійшлися зі всіх сторін України, із східньої та західньої діаспори, щоб віддати пошану пам"яти мільйонам жертв голодомору. Та наш борг пам"яти, однак, не буде оплачений тим, кого ми сьогодні згадуємо, якщо до почуття пошани не буде доданий заклик до змагу за утвердження Української Держави.

Бережімо нашу незалежну Українську Державу, як зінницю ока, утверджуймо її, єднаймося! Бо лише вона принесе нам щастя і кращу долю! Вона збереже і охоронить нас від нових геноцидів!

НЕХАЙ БУДЕ ВІЧНА ПАМ"ЯТЬ МУЧЕНИКАМ ГОЛОДОВОЇ
ОБЛОГИ УКРАЇНИ!

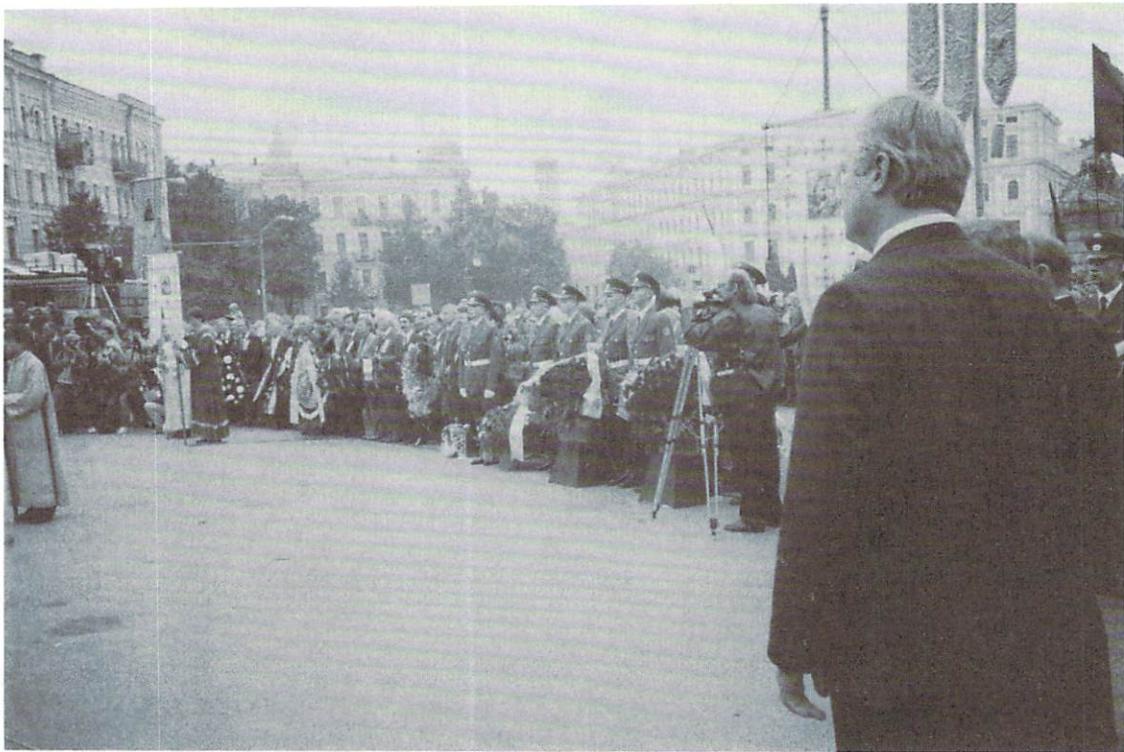
ВІЧНА СЛАВА ВЕЛИКОМУ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДУ!

ФОТОРЕПОРТАЖ

З ТРЕТЬОЇ ПОЇЗДКИ ВОЛОДИМИРА МАЗУРА НА УКРАЇНУ

Вересень 1993 р.

- Фрагменти із урочистостей, присвячених відзначенню 60-х роковин голодомору в Україні 1932-1933 рр.
- Побут в Роменщині.
- Зустріч із національними діячами.

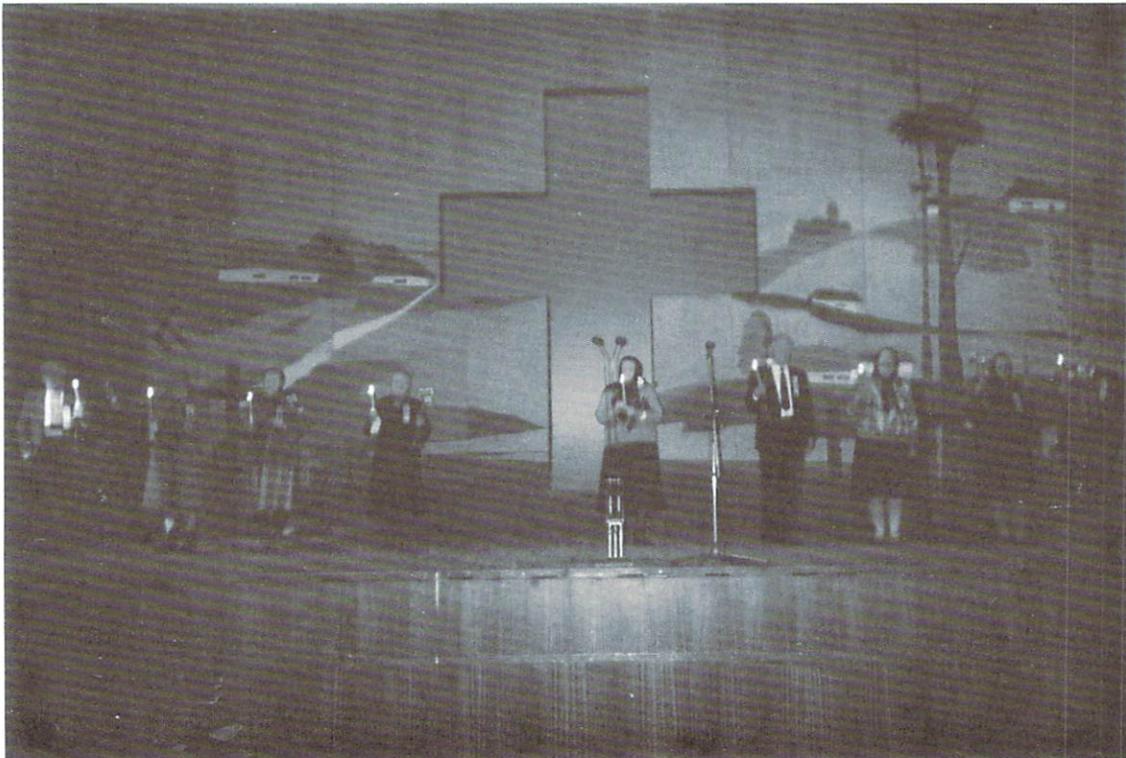
Київ. Богослуження на Софіївській Площі.

Після богослуження на Софіївській Площі.
Духовенство всіх віровизнань в Українській Державі
готується до хресного ходу.

Київ. У хресному ході: Президент,
Голова Верховної Ради і члени Уряду.

Київ. Палац Культури.
На сцені - свідки геноциду 1932-33 рр.

Київ. У хресному ході від Св.Софії до пам"ятного знака.
Ліворуч: Сергій Савицький - помічник віце-прем"єра.

В часі хресного ходу.
п.Омельян Коваль.
Пані і п.Богдан Федорак.

Київ.
Хресний хід від Площі Св. Софії до пам"ятного знака.

На фото: Іван Драч і Слава Стецько.

Київ. Урочистості біля пам'ятного знака жертвам голодомору.
Чільні діячі України і діаспори.

Київ. Спільна вечеря після відбутих імпрез,
присвячених 60-й річниці голодомору.
/зліва напр./ М. Жулинський. п. Мазуркевич.
Іван Драч. Ю. Шимко. В. Мазур.

Київ. Передача членам Президії Верховної Ради архівних документів про голодомор від Конгресової Комісії США.

Передача архівних документів Конгресової Комісії США по дослідженню голодомору в Україні для Президії Верховної Ради в Києві.

Київ. Палац Культури.
Володимир Мазур дає інтерв'ю
для київської телестудії.

м. Ромни. Дружина М. Стрижка з донечкою вітають
гостя з діаспори.

м. Ромни. Члени редакційної колегії "Роменських
вістей" з гостями.

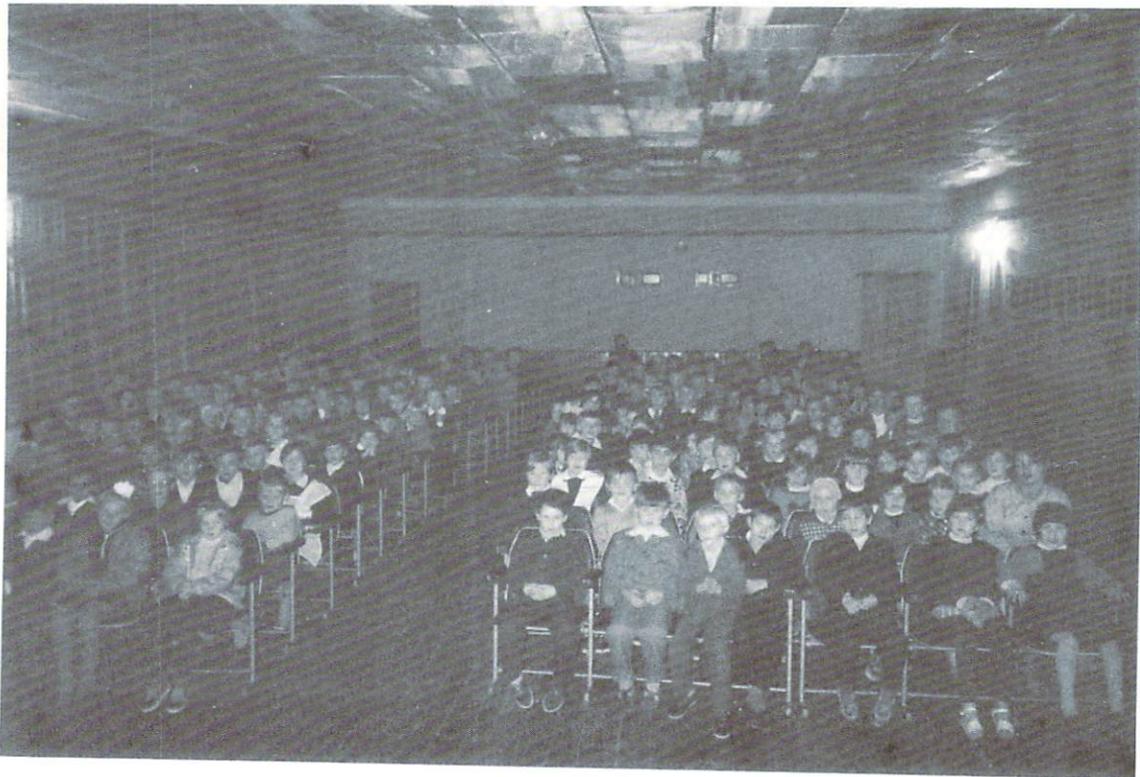
м. Ромни.
В районному центрі.
/зліва напр./ Голова с/г
підприємства с.Салогубівки
Олександр П. Лаврик.
Микола Стрижко /із адміні-
страції Президента/. В. Мазур

м. Ромни.
На цегельному і керамічному
заводі.
Зустріч із директором
Іваном Ф. Телющенком.

м. Ромни. В часі відвідин української школи-інтернату.
Справа: Галина Коваль - директор інтернату.

м. Ромни. Зустріч із школярами інтернату.

с. Салогубівка
/Сумська область/
Виступ В. Мазура
перед селянами.
Зборами керує
М. Шевченко - директор
школи.

Селяни с. Салогубівка
слухають В. Мазура

с. Салогубівка. Тепла і дружня
розмова в чудових околицях села.
Олександр П. Лаврик і В. Мазур.

Київ. Зустріч із
Василем Куком.
Готель "Київ".

Зустріч із Іваном Драчем
в готелі "Київ".

Київ. Летовище Борисполь. Від"їзд до США.
В. Мазура проводжають: Віце-прем"єр
України М.Г. Жулинський і помічниця
віце-прем"єра В. Васильківська.

